

© Joris Casier

Gevangeniskrant De Gang: eigenaarschap en participatie troef in de Begijnenstraat

Aanschuiven bij een redactieraad van De Gang, de krant door en voor mensen in detentie in de gevangenis van Antwerpen, is een ware belevenis. Dat mochten we afgelopen december ervaren, toen de redactieleden rond de tafel zaten voor de eerste editie van het nieuwe jaar. Maar wanneer ontstond eigenlijk het idee voor zo'n krantenredactie binnen de muren? Hoe evolueerde de krant tot haar huidige gedaante? En wat is het belang van zo'n participatief project voor de deelnemers? We vroegen het aan de redacteurs zelf én aan grafisch vormgever Stijn Wens, sport- en cultuurfunctionaris Thomas Baeckens en organisatieondersteuner Jana Van den Wyngaert.

Thomas, sport- en cultuurfunctionaris De Rode Antraciet:

“In het voorjaar van 2022 kwam de directie in de gevangenis van Antwerpen met de vraag om een nieuwe gevangeniskrant op te richten. In de eerste plaats met de bedoeling om de gedetineerden op een andere manier te informeren over nieuws dat hen aanbelangt. Ze vroegen aan de organisatieondersteuners om de krant mee te ondersteunen. Dat werd een multidisciplinaire groep van gedetineerden, een directielid, een penitentiair beambte en de organisatieondersteuner. Die krant werd toen 't Cachotje gedoopt. Toen ik in december van dat jaar in Antwerpen

begon te werken, trad ik ook toe tot de redactie. Het aandeel van de gedetineerden werd steeds groter, dat van het bewakend personeel kleiner.

Ook wat betreft de inhoud van de krant kregen de gedetineerden steeds meer eigenaarschap. Er kwam nog wel inhoud vanuit de directie, maar het leeuwendeel van de krant werd bij elkaar geschreven door de redactie zelf. De teksten werden aangeleverd aan een redactielid die in de bibliotheek werkt, die alles intypte op de computer, het in krantenformaat zette en printte.

**“
Je voelt dat je
gedetineerden
opnieuw in hun
kracht kan zetten
door een initiatief
als de krant vorm
te geven.**

Om de krant een vormelijke upgrade te geven – waardoor ze hopelijk meer gelezen zou worden- namen we contact op met grafisch vormgever Stijn Wens. Hij had de laatste jaren met steun van de stad Antwerpen ervaring opgebouwd met het maken van wijk- en buurtkrantjes. Samen met hem dokterden we een vorm uit voor de krant die paste bij de context en haar mogelijkheden; niet-digitaal, ambachtelijk, een beetje punk.

In oktober 2023 startten we met de nieuwe werkwijze van drie redactievergaderingen voor elke nieuwe editie: een brainstormsessie, een sessie waarin we kijken waar het materiaal past in de krant en wat er nog ontbreekt en een afsluitende sessie waarin we alle teksten en beelden knippen en plakken. Deze geheel nieuwe versie van de krant besloten we ook een nieuwe naam te geven. De Gang was geboren! Zo maken we nu vier kranten per jaar. Met een wisselende redactie van denkers, schrijvers, tekenaars en knutselaars.”

Jana Van den Wyngaert,
organisatieondersteuner (CAW) in de
gevangenis van Antwerpen:

“Als organisatieondersteuner heb ik contacten met verschillende personen in de gevangenis zoals justitiepersoneel, hulp- en dienstverleners en gedetineerden. Zo kan ik mee zorgen voor input, feedback en medewerking van deze verschillende partners. Ik draag graag bij aan een project waarin mensen kunnen samenwerken. Ik hoop dat gedetineerden tools ontwikkelen in onze redactie, die ze later buiten kunnen inzetten.

Dat participatie centraal staat in dit concept, vind ik erg fijn. Je voelt dat je gedetineerden opnieuw in hun kracht kan zetten door

“

**Het is een gezante
groep en het is fijn
om samen na te
denken over wat er
interessant is om in
de krant te zetten.**

een initiatief als de krant vorm te geven. Ze leren ook manieren om thuis creatief aan de slag te gaan. Op dit moment heeft de redactie nog veel sturing nodig. Ik hoop dat de redactieleden op termijn hun verantwoordelijkheid nog meer opnemen, door bijvoorbeeld zelf taken op te nemen of te verdelen.”

Marjan*, redactielid:

“Ik las een oproep in een eerdere krant naar mensen die graag schrijven of tekenen. Zelf schrijf ik bijna elke dag. In mijn dagboek, maar ook reflecties of meer creatieve dingen. Daarom heb ik me kandidaat gesteld om mee te werken aan de krant. En ook omdat ik vond dat de vrouwenafdeling nog te weinig vertegenwoordigd was in de krant. Dat kan ik nu rechtzetten. *(lacht)*

Ik vind het leuk om mijn eigen verhalen en gedichten te kunnen tonen aan de rest van de gevangenis. En daarnaast zijn de vergaderingen van de redactie ook gewoon tof. Het is een gezante groep en het is fijn om samen na te denken over wat er interessant is om in de krant te zetten. Hopelijk moet ik niet al te lang meer blijven *(lacht)*, maar zolang ik hier zit, werk ik graag mee verder aan De Gang. Het zou ook tof zijn als er nog wat meer input komt vanuit de vrouwenafdeling, daar probeer ik hen nu warm voor te maken.”

Dylan*, redactielid:

“Mensen die hier voor de eerste keer binnenkomen, missen vaak informatie over het reilen en zeilen in de gevangenis. Met onze gevangeniskrant proberen we hen te helpen. We zetten diensten en hulpverleners in de kijker. Soms weten mensen niet eens dat die bestonden. Of we geven tips mee - onze ‘truken van de voor’ - over het leven in de Begijnenstraat. Er staan recepten in

van gerechten die je op cel kan klaarmaken en sportoefeningen voor op cel. Allemaal nuttige zaken om het leven hier wat draaglijker te maken. Maar ook gezante dingen zoals wedstrijden of moppen. Ik krijg regelmatig goeie reacties als er een nieuwe krant is uitgekomen.

Het samenwerken met de andere redactieleden doe ik echt graag. En zelf maak ik recepten voor de krant. Als ik dan hoor dat medege-detineerden de gerechten hebben uitgeprobeerd, doet me dat veel plezier.

Ik hoop dat de redactie aangevuld blijft met goeie nieuwe krachten. Het is nu een goeie groep van mensen met verschillende interesses en specialiteiten. Er vertrekken natuurlijk regelmatig mensen, dus we moeten ervoor zorgen dat we vers bloed blijven aantrekken. En verder hoop ik dat De Gang steeds meer lezers krijgt, want dat verdienen we!”

***Marjan en Dylan zijn schuilnamen.*

Vrijdag 1 december 2023 –

Redactieraad De Gang

We arriveren tegelijk met Stijn, zelfstandig grafisch vormgever en begeleider van de workshops voor de gevangeniskrant. Hij is sterk geëngageerd in verschillende buurtwerkingen en probeert ook daar het principe van de buurtkrant nieuw leven in te blazen. Onze zoektocht naar een partner voor de gevangeniskrant bracht hem in de Begijnenstraat. We krijgen alvast een exemplaar van de oktobereditie van De Gang in onze handen, zo werd de gevangeniskrant 'nieuwe stijl' genaamd door de makers.

De deelnemers sijpelen binnen, een voor een, er wordt wat heen en weer gebabbeld, o.a. over sporten in de gevangenis. Een van de redactieleden had zich voorgenomen wat voor te bereiden maar heeft het veel te druk gehad. Hij had iets willen maken over gezonde voeding, niet evident in de gevangenis.

De vergadering wordt geopend. Stijn feliciteert de deelnemers met de eerste editie. Het verslagje van het vorige overleg wordt erbij genomen. Er komt wat kritiek op een artikel over het nieuwe detentiehuis in Antwerpen: in de Begijnenstraat zijn er vooral veel langgestraften dus was het wel zo relevant?

Dan wordt er wat gebrainstormd over het hoofdthema voor de volgende editie: Kerstmis en nieuwjaar zullen passé zijn tegen dan, Valentijn misschien? Of algemener: het thema winter? Daar kunnen we alleszins meer richtingen mee uit. Veel bewoners blijven in dat seizoen in hun cel. Dus misschien moeten extra activiteiten georganiseerd worden? Of moeten we pleiten om zeker wel te gaan wandelen, ook al is het te koud. Een van de deelnemers beaamt dat hij zich altijd beter voelt na de wandeling, als is het maar omdat de dag dan gebroken is.

Een vast thema in elke editie is 'Truken van de foor': tips van doorgewinterde 'convicts' voor nieuwe 'inmates'. Misschien kunnen daar tips gegeven worden om warm te blijven in het koude seizoen?

Stemmen gaan op om naast tips ook nieuws te brengen over wat er gebeurt in Antwerpen terwijl 'wij hier binnen zitten'. Anderen werpen tegen dat ze dat al op tv zien en dat er geen tweede Gazet van Antwerpen gemaakt moet worden.

Misschien is info over de gevangenis zelf dan interessanter? Info over onderwijs, bepaalde cursussen die starten? Eind januari beginnen immers de nieuwe lessenreeksen. Een van de deelnemers maakte al een stuk over het belang van onderwijs in de gevangenis, check!

Stijn doet een oproep voor foto's, beelden en illustraties. Want die geven meer goesting om te lezen! En wat ook altijd aanspreekt, is een getuigenis. Bijvoorbeeld iemand die een cursus Frans heeft gevolgd en daarover vertelt.

Gaandeweg wordt het onderscheid duidelijk tussen 'ideeënleveranciers' en 'doeners', degenen die daadwerkelijk content leveren. De balans houden tussen die twee blijkt niet altijd gemakkelijk, het brainstormen neemt bij momenten de overhand op het maken van concrete afspraken en verdelen van de taken.

Tijd om de aandacht even terug op de agenda van de dag te richten: Thomas roept op om eerst de rubrieken te bekijken die al afgeklopt waren en te checken of ze inhoudelijk gecoverd zijn. Daarbij herinnert hij iedereen nog eens fijntjes aan de deadline voor de nieuwe editie, volgende vrijdag al!

Het werkt, en al snel is er consensus over: een recept (bananenpannenkoekjes en wentelteefjes), twee extra truken van de foor (over afval en koffiefilters), een rebus, een wist-je-datje (over onze caloriebehoefte per dag en hoeveel calorieën één bepaald product uit de kantine telt), een 'dienst in de kijker', een creatieve tekst ('180 graden'), een fitnessoefening voor op cel, een aankondiging voor een theatervoorstelling op de vrouwenafdeling. Tot slot ook een tekst i.v.m. dankbaarheid voor kleine dingen, geïnspireerd door

het Zonnelied van Sint-Franciscus. 'Sommigen hier zeggen dat ze niks meer hebben om dankbaar voor te zijn, hoe is dat mogelijk? Er is toch altijd wel iets! Gewoon een goeiemorgen krijgen van de chef. Of weten dat vrienden en familie buiten je nog steunen. Misschien kan mijn tekst een aanmoediging zijn voor de andere bewoners,' zo redeneert redactielid Marjan.

Qua inhoud is de volgende krant snel gevuld. Stijn plakt gekleurde post-its op twee grote pagina's om het geheel visueel voor te stellen terwijl hij nog een allerlaatste oproep doet voor extra tekeningen en illustraties... ontzettend belangrijk voor een krant die zoveel mogelijk lezers moet aanspreken!